

شورای عالی حوزه های علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه زینبیه (سلام الله عليها) استان البرز

(هفتمین فراخوان جشنواره پژوهشی گروهی رشد)

عنوان :

بررسی میزان تأثیر دعا در آرامش بیماران روحی و روانی

استاد راهنما :

سرکار خانم لادن ابوالقاسمی

طلاب :

زهرا قربان خانی، زهرا فیروزبخت، نرجس نهایت یین

پاییز ۹۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

پژوهش حاضر با عنوان « بررسی میزان تأثیر دعا در آرامش بیماران روحی و روانی » است. دعا، خواندن خداوند و خواستن از اوست؛ و بیماری روحی و روانی به گروهی از بیماری ها اطلاق می شود؛ که با تأثیر بر تفکر و رفتار انسان باعث ایجاد ناراحتی برای فرد مبتلا می شوند. با توجه به تأثیری که دعا در زندگی انسان ایفا می کند بکار بستن آن در زندگی فردی و اجتماعی امری ضروری است؛ زیرا انسان تنها در سایه ی ارتباط با خداوند می تواند خود را تربیت کند و بر مشکلات و ناراحتی های خود غلبه نماید؛ اما آنچه در این پژوهش حائز اهمیت است، نقش دعا در بیماری های روحی و روانی است. از این رو این پژوهش در نظر دارد با روش توصیفی و پیمایشی با استناد به قرآن و روایات و با تبیین تأثیر دعا در بیماری های روحی و روانی به مطالعه موردی پرداخته؛ تا با توصیف و تحلیل دعا، ابتدا یک جمع بندی کلی از بیماری ها ارائه نموده سپس از خلال مضامین تأثیر دعا را (از طریق توزیع پرسش نامه که یک نمونه آن در آخر مقاله پیوست گردیده) بیان نماید. در پایان این داده ها از طریق نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل و نتایج به صورت درصد بیان می گردد. یافته های این پژوهش نشان می دهد که دعا عامل مؤثر در آرامش و افزایش رزق و روزی برای حل مشکلات مالی می باشد؛ از طرفی پرسش شوندگان بین دعا و سختی های زندگی (غیر از مشکلات مالی) نقشی برای دعا قائل نیستند از این رو شایسته است به تأثیر دعا در این زمینه پرداخته شود.

کلید واژه ها: دعا، بیماری های روحی و روانی، آرامش.

مقدمه

دعا یک نوع خودآگاهی و بیداری دل و اندیشه و پیوند انسان به مبدأ همه‌ی نیکی‌ها و خوبی‌ها است. رابطه‌ای است سرشار از امید که از عمق جان و فطرت آدمی سرچشمه می‌گیرد و بر زبان بنده جاری می‌شود تا خالصانه به سوی خداوند سمیع علیم روی آورد، به طور حتم مردمی که دعا و نیایش را فراموش کنند با عکس العمل‌های نامطلوب روحی و روانی مواجه خواهند شد، زیرا فقدان دعا در میان انسان‌ها علاوه بر ایجاد افسردگی و اضطراب، مساوی با سقوط آن‌ها است از این رو باید از این عامل سازنده و تجلی بخش، بالاترین و بیشترین بهره‌برداری را نمود. پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه اگر چه هر یک به صورت پراکنده به این مسأله پرداخته اند، اما از جامعیت لازم و خصوصیت میدانی بودن بر خوردار نمی باشند در این پژوهش به طور موردی به بررسی تأثیر دعا بر روی برخی از بیماری‌های روحی و روانی از جمله اضطراب و افسردگی و به عوامل مؤثر در پیدایش هریک از آن‌ها به طور مبسوط پرداخته می شود؛ تا این دستاورد را بیان کند که ارتباط با خداوند جاودانه و مطلق و ارزش‌های اصیل بشری، چنان نیرویی عظیم و معنوی را در انسان به وجود می آورد که نوع برداشت انسان را از مفهوم ذات خود، هستی و سنت‌های حاکم بر این جهان تغییر می دهد و می‌تواند همچون سپر و سلاحی علیه استرس و فشارهای روحی و روانی از قبیل اضطراب و سایر معضلات باشد و از آن بهره جوید.

۱- معنا شناسی

به طور معمول اغلب واژگان دارای معانی لغوی و اصطلاحی می باشند. شناخت صحیح از این معانی سبب می شود تا خواننده مفهومی دقیق از واژگان اصلی متن را دریافت کند. بنابراین در شروع بحث لازم است ابتدا معانی لغوی و اصطلاحی واژگان اصلی تحقیق مانند: «دعا»، «آرامش»، «بیماری» مورد بررسی قرار گیرد:

۱-۱- مفهوم شناسی واژه دعا

دعا در لغت عبارت است از: خواندن و حاجت خواستن و استمداد (حسن، عمید، ۱۳۶۳ش: ص ۱۰۰۴). کسی را با صدا و کلام خود متوجه نمودن است. (احمد بن فارس، ابن فارس، ۱۴۰۴ق: ص ۲۷۹). در تعریفی کامل تر دعا، به معنای حاجت خواستن، استغاثه به خدا، استدعای برکت و تضرع است، و به معنای درخواست کردن از درگاه خدا، طلب کردن چیزی اعم از بد و نیک برای کسی معنا شده است. (علی اکبر، دهخدا، ۱۳۵۱ش: ج ۲۱، ص ۲۳) به نظر می رسد از معناهای لغوی ارائه شده جامع ترین تعریف برای دعا همان (طلب به معنای) عام است که شامل تمامی اقسام دعا می شود.

دعا در اصطلاح به معنای خواستن و طلب کمک نمودن است. (حسین بن محمد، راغب اصفهانی، ۱۳۸۷ش: ص ۱۷۷) همچنین بنده زبان مسکنت و استمداد و التماس به درگاه الهی بگشاید و از فضل و رحمت نامتناهی او مراد و مطلوب خویش را درخواست نماید. (علیرضا، برازش، ۱۳۷۴ش: ص ۳۹) در جای دیگر خواندن خدا و خواستن از اوست، اما نه هرگونه خواندن، بلکه خواندنی که با صدق و اخلاص اصرار و الحاح و عجز و التماس توأم باشد. بسیاری از اوقات، قطرات اشک دعاکننده، گواه صادقی بر دلدادگی، عشق، پرستش و نیازمندی او به درگاه خداوند است. (عبدالله، امیدی فرد، ۱۳۷۸ش: ص ۱۸) به نظر می رسد تعریف فوق، به معنای دعا در متن مورد نظر نزدیک است.

۱-۱-۱- معنای دعا در قرآن کریم

۶- راغب اصفهانی، محمد حسین، (۱۴۲۹ق)، مفردات الفاظ القرآن، تحقیق: صفوان عدنان داوودی، چاپ چهارم، دمشق - بیروت: گلبرگ.

۷- شاذلی، سید بن قطب بن ابراهیم، (۱۴۱۲ق)، فی ظلال القرآن، چاپ هفدهم، بیروت - قاهره: دارالشروق.

۸- شیخ حر عاملی، محمد بن حسن، (۱۴۰۹ق)، تفصیل وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه، چاپ اول، قم: مؤسسه آل بیت علیهم السلام.

۹- شیخ زاده، محمد بن مصطفی، (۱۴۱۹ق)، حاشیه محیی الدین شیخ زاده علی تفسیر القاضی البیضاوی، بیروت - لبنان: دارالکتب الاسلامیه العلمیه منشورات محمد علی بیضون.

۱۰- طباطبائی، محمد حسین، (۱۴۱۷ق)، المیزان فی تفسیر القرآن، چاپ پنجم، قم: فتر انتشارات اسلامی جامعه- ی مدرسین حوزه علمیه قم.

۱۱- طبرسی، فضل بن حسن، (۱۳۷۲ش)، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، چاپ سوم، تهران: انتشارات ناصر خسرو.

۱۲- طبرسی، فضل بن حسن، (۱۳۷۰ش)،

۱۳- طبری، محمد بن جریر، (۱۴۱۲ق)، جامع البیان فی تفسیر القرآن، چاپ اول، بیروت: دارالمعرفه.

۱۴- فراهیدی، خلیل بن احمد، (۱۴۰۹ق)، العین، چاپ دوم، قم: نشر هجرت.

۱۵- کلینی، محمد بن یعقوب بن اسحاق، (۱۴۲۹ق)، الکافی، چاپ چهارم، تهران: دارالکتب الاسلامیه.

۱۶- مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، (۱۴۰۳ق)، بحار الانوار، چاپ دوم، بیروت: دار احیاء التراث العربی.

۱- کلاهدوزان، اکبر، (۱۳۸۶ش)، ضربه و روش های ایجاد آن در ادبیات، ادبیات فارسی با نگاهی بر آیات و

احادیث، ارائه شده در نخستین کنفرانس دانش و سلامت، ۷-۶ مهر.

۲- محمدی نیا و دیگران، لیلا، (۱۳۹۰ش)، اضطراب بر مبنای آیات قرآن کریم و مدیریت آن با رویکرد آرامش

بخشی، ویژه نامه مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، سال هشتم، شماره هشتم.

۳- نباتی، محمد، (۱۳۸۶ش)، تأثیر مذهب بر اضطراب، سال ۶۶، شماره ۱۸۹۸۸.

با سلام. طراحی پرسش نامه، بررسی میزان تأثیر دعا در آرامش بیماران روحی و روانی با تکیه بر آیات و روایات در استان البرز تهیه و تدوین گردیده است. دقت نظر شما در تکمیل پرسش نامه ما را در تحقق اهداف آن یاری می نماید.

باتشکر، کاری از گروه پژوهشی مجاهد المهدی (عج)

سن:	جنسیت:	☐ مرد ☐ زن
تحصیلات:	وضعیت تأهل:	☐ متاهل ☐ مجرد

۱- معتمد دعا یکی از ابزارهای مناسب برای حل مشکلات اقتصادی به شمار می رود.	☐ کاملاً موافقم ☐ موافقم ☐ نمی دانم ☐ مخالفم ☐ کاملاً مخالفم
۲- به نظر من هنوز آیات و ادعیه مهم ترین راه برای رسیدن به آرامش است.	☐ کاملاً موافقم ☐ موافقم ☐ نمی دانم ☐ مخالفم ☐ کاملاً مخالفم
۳- در هنگام مواجهه با مشکلات زندگی معمولاً راه حل های دیگری غیر از دعا زودتر به ذهنم خطور می کند.	☐ کاملاً موافقم ☐ موافقم ☐ نمی دانم ☐ مخالفم ☐ کاملاً مخالفم
۴- در زمانی که ترس از مشکلات در مورد مسأله ای برایم به وجود می آید تنها تفکرات مثبت است که به کمکم می آید.	☐ کاملاً موافقم ☐ موافقم ☐ نمی دانم ☐ مخالفم ☐ کاملاً مخالفم
۵- من برای فرار از مشکلات و سختی های زندگی به تمرینی مانند مدیتیشن روی می آورم.	☐ کاملاً موافقم ☐ موافقم ☐ نمی دانم ☐ مخالفم ☐ کاملاً مخالفم
۶- من دعاهای مربوط به افزایش رزق و روزی را حفظ می کنم یا خیلی تکرار می کنم.	☐ کاملاً موافقم ☐ موافقم ☐ نمی دانم ☐ مخالفم ☐ کاملاً مخالفم

۷- ترجیح من برای درمان افسردگی موسیقی است.	کاملاً موافقم ☐ موافقم ☐ نمی دانم ☐ مخالفم ☐ کاملاً مخالفم ☐
۸- بین مسائل معنوی و حل مشکلات مادی رابطه ای نمی بینم.	کاملاً موافقم ☐ موافقم ☐ نمی دانم ☐ مخالفم ☐ کاملاً مخالفم ☐
۹- دعا را عامل ضعیفی برای رسیدن به آرامش می دانم.	کاملاً موافقم ☐ موافقم ☐ نمی دانم ☐ مخالفم ☐ کاملاً مخالفم ☐
۱۰- من تأثیر دعا را در زیاد شدن روزی تجربه کرده ام.	کاملاً موافقم ☐ موافقم ☐ نمی دانم ☐ مخالفم ☐ کاملاً مخالفم ☐
۱۱- به عقیده من مضامین ادعیه راهکارهای مناسبی را برای حل مشکلات زندگی ارائه می دهند.	کاملاً موافقم ☐ موافقم ☐ نمی دانم ☐ مخالفم ☐ کاملاً مخالفم ☐
۱۲- من از خواندن دعا و فهمیدن مفهوم آن لذت می برم.	کاملاً موافقم ☐ موافقم ☐ نمی دانم ☐ مخالفم ☐ کاملاً مخالفم ☐
۱۳- من معتقدم عوامل معنوی در دنیای امروز قادر به حل مشکلات و سختی های زندگی نیست.	کاملاً موافقم ☐ موافقم ☐ نمی دانم ☐ مخالفم ☐ کاملاً مخالفم ☐
۱۴- برای کاهش اضطراب و استرس ورزش های جدید را نسبت به دعا مؤثرتر می دانم.	کاملاً موافقم ☐ موافقم ☐ نمی دانم ☐ مخالفم ☐ کاملاً مخالفم ☐
۱۵- من سعی می کنم هدف زندگی را با خواندن دعا و نماز و سایر مسائل معنوی بدست آورم.	کاملاً موافقم ☐ موافقم ☐ نمی دانم ☐ مخالفم ☐ کاملاً مخالفم ☐
۱۶- عوامل معنوی در دنیای امروز قادر به حل مشکلات روحی و روانی و مادی و معنوی ما هستند.	کاملاً موافقم ☐ موافقم ☐ نمی دانم ☐ مخالفم ☐ کاملاً مخالفم ☐

باسپاس فراوان از همکاری شما

لطفاً اگر انتقاد یا پیشنهادی در خصوص موضوع پژوهش یا پرسش های ارائه شده دارید در

قسمت زیر عنوان نمایید.

کاری از گروه پژوهشی مجان المهدی (عج)